Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2025)0248

Polariseerumine ja sagenenud represseerimine Serbias üks aasta pärast Novi Sadi tragöödiat

Euroopa Parlamendi 22. oktoobri 2025. aasta resolutsioon polariseerumise ja sagenenud represseerimise kohta Serbias üks aasta pärast Novi Sadi tragöödiat (2025/2917(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikleid 2 ja 6,

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Serbia kohta, eriti 8. veebruari 2024. aasta resolutsiooni valimistejärgse olukorra kohta Serbias[1] ning 7. mai 2025. aasta resolutsiooni Serbiat käsitlevate komisjoni 2023. ja 2024. aasta aruannete kohta[2],

– võttes arvesse komisjoni talituste 30. oktoobri 2024. aasta töödokumenti „Serbia 2024 Report“ (2024. aasta aruanne Serbia kohta) (SWD(2024)0695), mis on lisatud komisjoni 30. oktoobri 2024. aasta teatisele „2024. aasta teatis ELi laienemise kohta“ (COM(2024)0690),

– võttes arvesse ELi varasemaid avaldusi Serbia kohta, eelkõige laienemisvolinik Marta Kosi 5. veebruari 2025. aasta avalikku kirja Serbia kohta ja tema sellele järgnenud visiiti Serbiasse 2025. aasta aprillis,

– võttes arvesse Euroopa Inimõiguste Kohtu 29. aprilli 2025. aasta ajutist meedet, millega Serbial soovitati hoiduda heliseadmete kasutamisest rahvahulga kontrolli all hoidmiseks,

– võttes arvesse ÜRO mitme eriraportööri 4. augusti 2025. aasta avaldust, milles mõisteti hukka rahumeelsete meeleavaldajate vägivaldne mahasurumine Serbia valitsuse poolt,

– võttes arvesse riigisiseste ja rahvusvaheliste

---

1 ELT C, C/2024/6339, 7.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6339/oj.
2 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0093.

inimõigusorganisatsioonide, sõltumatu meedia ja kodanikurühmituste arvukaid aruandeid ja avaldusi, milles dokumenteeritakse süsteemseid kuritarvitusi Serbias,

– võttes arvesse Euroopa inimõiguste konventsiooni,

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat,

– võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni,

– võttes arvesse Serbia 22. detsembril 2009. aastal esitatud ELi liikmeks saamise avaldust,

– võttes arvesse ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Serbia Vabariigi vahelist stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingut[3], mis jõustus 1. septembril 2013,

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu eesistujariigi 2006. aasta detsembri järeldusi, nõukogu 2020. aasta märtsi järeldusi ning Euroopa Ülemkogu 21.–22. juunil 1993. aastal Kopenhaagenis toimunud kohtumise eesistujariigi järeldusi, mida tuntakse ka Kopenhaageni kriteeriumide nime all,

– võttes arvesse komisjoni 12. oktoobri 2011. aasta teatist Serbia ELi liikmeks saamise avalduse kohta (COM(2011)0668), Euroopa Ülemkogu 1. märtsi 2012. aasta otsust anda Serbiale kandidaatriigi staatus ning Euroopa Ülemkogu 27.–28. juuni 2013. aasta otsust alustada Serbiaga läbirääkimisi ELiga ühinemiseks,

– võttes arvesse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni 31. oktoobri 2003. aasta korruptsioonivastast konventsiooni, millele Serbia on alla kirjutanud,

– võttes arvesse kodukorra artikli 136 lõikeid 2 ja 4,

A. arvestades, et 1. novembril 2024 varises kokku Novi Sadi raudteejaama äsja renoveeritud betoonist varikatus, mille tagajärjel hukkus 16 inimest ja mitu inimest sai vigastada; arvestades, et aasta pärast tragöödiat ei ole uurimised edenenud;

B. arvestades, et Hiina kohalolek ja mõju Serbias on viimastel aastatel ulatuslikest taristuinvesteeringutest tulenevalt märksa suurenenud, mis tekitab muret läbipaistvuse, ELi standardite järgimise ja keskkonnanõuete järgimise pärast; arvestades, et raudteejaamaprojekt oli osa Belgradi-Budapesti kiirraudteeliinist ja seda viisid ellu kaks Hiina ettevõtet Serbia-Hiina valitsustevahelise kokkuleppe alusel väljaspool ELi tavapärase riigihangete

---

[3] ELT L 278, 18.10.2013, lk 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2013/490/oj.

õigusraamistiku[4] kohaldamisala; arvestades, et komisjoni 2024. aasta aruandes Serbia kohta oli juba hoiatatud hankelepingute sõlmimise korrast kõrvalehoidmise eest selliste kokkulepete kaudu; arvestades, et 2025. aasta märtsis algatas Euroopa Prokuratuur uurimise Novi Sadi raudteejaama rekonstrueerimiseks eraldatud ELi vahendite võimaliku väärkasutamise kohta;

C. arvestades, et varikatuse kokkuvarisemine vallandas enneolematud üleriigilised meeleavaldused, mida juhtisid üliõpilased, kes nõudsid õigusemõistmist, institutsioonilist vastutust, läbipaistvust, ennetähtaegseid valimisi, valimiste usaldusväärsust, kodanikuvabaduste austamist, võimude lahusust, meediavabadust, süsteemse korruptsiooni lõpetamist ja haridusse investeerimist; arvestades, et pärast seda on meeleavaldused levinud kogu Serbia ühiskonnas;

D. arvestades, et 2025. aasta veebruarist kuni septembri lõpuni toimus rohkem kui 630 omavalitsusüksuses ja 1 200 kohaliku kogukonna kogus üle 10 700 meeleavalduse, sealhulgas Serbia ajaloo suurim meeleavaldus 15. märtsil 2025 ja suuruselt teine meeleavaldus 28. juunil 2025, mis teeb neist viimaste aastakümnete suurima rohujuuretasandi liikumise;

E. arvestades, et üliõpilasliikumise korraldatud meeleavaldused on olnud enamasti rahumeelsed, ent kahjuks toimusid 2025. aasta suvel mõned vägivaldsed vahejuhtumid;

F. arvestades, et mõnel üksikul korral kasutati massimeeleavalduste ajal radikaalseid sümboleid ning äärmuslikku natsionalistlikku, venemeelset ja šovinistlikku retoorikat, mida on tugevalt kritiseeritud nii välismaal kui ka Serbia-siseselt;

G. arvestades, et varasemad valimised – mida moonutas valijate survestamine ja häälte ostmine ning see, et valijaid sõidutati organiseeritult Serbia piires ja välismaalt bussidega kohale – peeti ebaõiglastes tingimustes ning presidendi otsustav osalemine ja valitseva erakonna süsteemsed eelised kahjustasid kogu valimisprotsessi; arvestades, et sõltumatud vaatlejad on teatanud, et hiljutised kohalikud valimised Zaječaris ja Kosjerićis ei olnud ei vabad ega õiglased;

H. arvestades, et Serbia ametivõimud on kasutanud poliitiliste vastaste suhtes vägivalda ja meeleavaldajate suhtes kogu riigis ülemäärast jõudu; arvestades, et 2025. aasta alguseks olid repressioonid eskaleerunud;

I. arvestades, et 2025. aasta märtsis rünnati Serbia ajaloo suurimal

---

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

meeleavaldusel sõltumatute allikate kohaselt meeleavaldajaid helirelvaga, mis tekitab tõsist muret jõu kasutamise proportsionaalsuse ja õiguspärasuse pärast; arvestades, et inimõiguste organisatsioonid kogusid 3 400 juhtumist mõjutatud osalejalt ütlusi, hoolimata ametivõimude ametlikest eitustest; arvestades, et Serbia valitsus palus juhtumit uurida Venemaa föderaalsel julgeolekuteenistusel (FSB); arvestades, et juhtumi ametlik uurimine, mis hõlmab rohkem kui 170 tunnistaja ütlust, on alles algusjärgus ja süüdistusi ei ole esitatud;

J. arvestades, et alates 2024. aasta lõpust on meeleavaldustele reageeritud represseerimise, sealhulgas peksmiste, meelevaldsete vahistamiste, pisargaasi kasutamise, poliitiliselt motiveeritud kinnipidamiste, väljasaatmiste ja massilise jälgimisega; arvestades, et registreeritud on rohkem kui 1 028 vahistamist ja vähemalt 340 vägivaldset vahejuhtumit, millest mõnega kaasnesid rasked vigastused ja milles osalesid keskkooliõpilased, kusjuures sõltumatud vaatlejad rõhutavad, et see arv ei ole ammendav;

K. arvestades, et alates 2025. aasta augustist on vägivald veelgi suurenenud, sealhulgas politsei jõhkrus, üliõpilaste piinamine ja nendevastane seksuaalvägivald, kaitsepolitseiüksuse (JZO) ähvardused, kõrgema prokuratuuri poliitiliselt motiveeritud süüdistused ja valitsusmeelse meedia laimukampaaniad;

L. arvestades, et julgeolekuagentuurid on ebaseaduslikult salvestanud ja eetrisse lasknud eravestlusi, millest mõnda kasutati seejärel üliõpilaste ja aktivistide süüdistamiseks Serbia põhiseadusliku korra ja julgeoleku vastu suunatud rünnakute ettevalmistamises, ning et riigisisestele kokkupõrgetele reageerimiseks on lähetatud sõjaväeline eliitüksus Kobrad, kes tulistas ühel korral isegi lahinglaskemoona;

M. arvestades, et politsei on vägivaldsete vastumeeleavalduste ajal kaitsnud valitsusmeelseid jõukusid ja varasemaid süüdimõistetuid, samal ajal kui erariietes politseinikud on peksnud ja röövinud opositsioonitegelasi, üliõpilasi ja Serbia parlamendi liikmeid;

N. arvestades, et 2025. aasta juulist augustini nõudsid Euroopa Nõukogu inimõiguste volinik ja ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo Serbia ametivõimudelt vaoshoitust, üliõpilasliikumise mahasurumise peatamist ning inimõiguste ja akadeemilise vabaduse austamist;

O. arvestades, et kodanikuühiskonna organisatsioonid on väljendanud muret seoses seaduseelnõuga, milles käsitletakse kriminaalseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ning alaealisi õigusrikkujaid ja alaealiste kriminaalõiguslikku kaitset käsitleva 2005. aasta seaduse muutmist, millega kehtestatakse uued süüteod ja karmimad karistused, mis võivad ebaproportsionaalselt piirata väljendus- ja kogunemisvabadust; arvestades, et selliste sätetega võidakse kriminaliseerida rahumeelsed meeleavaldused või kodanike

igapäevane käitumine, mis avalikku julgeolekut ega põhiseaduslikku korda ei ohusta;

P. arvestades, et president Vučić, kellel Serbia põhiseaduse kohaselt puudub ametlik võim politseitöö üle, on nimetanud meeleavaldusi nn värviliseks revolutsiooniks, mida korraldavad ja rahastavad lääneriikide välismaised salateenistused, ning on levitanud seda seisukohta valitsusmeelses meedias; arvestades, et Venemaa välisluureteenistus (SVR) on seda narratiivi toetanud ja süüdistanud ELi selles, et ta viib meeleavalduste õhutamiseks läbi õõnestavaid tegevusi; arvestades, et meeleavalduste kajastamise ajal on mitmeid ajakirjanikke rünnatud või nende kaitsmisest keeldutud;

Q. arvestades, et president Vučić on samuti kasutanud meeleavaldajatele toetust avaldanud ELi poliitikute, sealhulgas Euroopa Parlamendi liikmete suhtes väärikust alandavaid väljendeid;

R. arvestades, et valitsus ja võimueliit on repressioonid normaliseerinud, andes valitsuse toetajatele armu nende toimepandud vägivaldsete rünnakute eest, peatades meeleavalduste tõkestamiseks ühistranspordi, korraldades välisriikide kodanike poliitiliselt motiveeritud väljasaatmist ja lastes Belgradi kesklinna hõivata valitsusmeelsetel meeleavaldajatel;

S. arvestades, et rohkem kui 150 venemeelset välismaalast läbisid Serbias laskmiskoolituse, et õhutada Moldova 2025. aasta parlamendivalimiste eel rahutusi; arvestades, et selle kuriteo toimepanijad, kellest üks oli seotud kõrge Serbia ametnikuga, vahistati alles pärast meedias vallandunud pahameeletormi; arvestades, et Serbia valitsus avaldas Kosovo 2025. aasta parlamendivalimistele otsest survet;

T. arvestades, et rühm Serbia kodanikke, kelle Serbia õiguskaitseasutused hiljem välisriikide ametiasutuste taotlusel vahistasid, on pannud Prantsusmaal ja Saksamaal mitmesuguste etniliste ja usuliste rühmade suhtes toime vaenukuritegusid, et õhutada hirmu ja vägivalda;

U. arvestades, et Serbia ametivõimud on korduvalt kinnitanud, et Serbia eesmärk on endiselt ELiga ühineda ja vajalikud reformid ellu viia, kuid edenemise tempo sellistes olulistes valdkondades nagu õigusriik, meediavabadus, kohtusüsteemi sõltumatus ja korruptsioonivastane võitlus, on pigem pidurdunud;

V. arvestades, et komisjoni president von der Leyen külastas Serbiat 15. oktoobril 2025;

W. arvestades, et 2025. aasta juunis teatas komisjon, et määruse

(EL) 2024/1252[5] alusel on Jadaris asuv Rio Tinto liitiumi ja boori kaevandamise projekt lisatud kolmandates riikides asuvate strateegiliste projektide loetellu;

1. mälestab aasta taguse tragöödia 16 ohvrit, kes kaotasid 1. novembril 2024 elu Novi Sadi raudteejaama varikatuse kokkuvarisemise tõttu, ning väljendab solidaarsust vigastatutega; kordab oma nõudmist, et pärast ametivõimude korraldatud uurimist algatataks täielik ja läbipaistev kohtumenetlus, et vastutavad isikud kooskõlas õigusriigi põhimõttega kohtu alla anda; nõuab konstruktsioonivea sõltumatut tehnilist uurimist, ehituslubade ja järelevalvemenetluste põhjalikku läbivaatamist ning võimaliku korruptsiooni või hooletuse täielikku hindamist; nõuab tungivalt, et Serbia ametivõimud tagaksid ohvrite perekondadele tõhusa õiguskaitse ja piisava hüvitise; rõhutab vajadust uurida laiemalt, mil määral on korruptsioon viinud ohutusstandardite langetamiseni ja sellele tragöödiale kaasa aidanud;

2. toetab Serbia üliõpilaste ja kodanike õigust rahumeelselt meelt avaldada, nõudes vastutuse võtmist ja õigusriigiga otseselt seotud demokraatlikke reforme, mida EL Serbialt ootab; rõhutab kodanikujulguse, vägivallast hoidumise põhimõtte ja noorte kaasamise olulisust Serbia Euroopa poole liikumise edendamisel; võtab teadmiseks Serbia üliõpilaste arvamise 2025. aasta Sahharovi mõttevabaduse auhinna finalistide hulka; toetab tõelisi püüdlusi pidada dialoogi selle üle, kuidas valitsus saab üliõpilaste nõudmisi rahuldada; on sügavalt mures selle pärast, et olukord Serbias on endiselt probleemne ning pinged ja polariseerumine võivad kergesti viia vägivallani, mis on otseselt tingitud vaenukõnest, vägivalla propageerimisest, oponentide vastu suunatud laimukampaaniatest ning ELi-vastasest ja venemeelsest propagandast, mida levitavad laialdaselt valitsuse kontrolli all olev meedia ja ka valitsusametnikud, ning sellest, et ametlikul tasandil ei ole suudetud Serbia minevikule näkku vaadata ja sellega leppida; kutsub kõiki Serbia poliitilisi ja sotsiaalseid osalejaid üles sellisest retoorikast hoiduma ning aitama edendada vastastikuse austuse, demokraatliku dialoogi ja pingete leevendamise õhkkonda; nõuab tungivalt, et Serbia valitsus edendaks kaasavat poliitilist osalust ning tagaks kõigi erakondade ja kandidaatide võrdse juurdepääsu meediale; rõhutab, kui tähtis on vähendada avaliku arutelu polariseerumist ning edendada sallivusel, kompromissidel ja demokraatlike institutsioonide austamisel põhinevat poliitilist kultuuri; kutsub kodanikuühiskonda, meediat ja haridusasutusi tegutsema aktiivselt selle nimel, et vähendada ühiskondlikke lõhesid ja tugevdada demokraatlikku

---

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1252, millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020 (ELT L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).

vastupanuvõimet;

3. väljendab muret süveneva poliitilise polariseerumise pärast Serbias; kutsub kõiki Serbia poliitilisi osalejaid, kodanikuühiskonna esindajaid ja asjaomaseid sidusrühmi üles alustama konstruktiivset dialoogi ilma välise surve või sekkumiseta, et vähendada poliitilist ja sotsiaalset polariseerumist, suurendada usaldust institutsioonide vahel ja leida riigi jaoks kestlik tee; toonitab, et Serbia suveräänsus ja poliitiline areng peaks kajastama Serbia kodanike püüdlusi;

4. mõistab kõige karmimalt hukka riigi mõjutatud vägivalla, hirmutamise ja valimatute vahistamiste laine rahumeelsete meeleavaldajate, ajakirjanike, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja opositsiooni esindajate vastu Serbias; mõistab hukka laimukampaaniad, meedia hirmutamise ja isikuandmete kuritarvitamise meeleavaldajate diskrediteerimiseks ning nõuab tungivalt, et Serbia ametivõimud tagaksid meediavabaduse; kutsub kõrgemaid ametnikke üles lõpetama provokatiivse retoorika, mis õhutab vaenu või vägivalda; mõistab hukka meeleavaldajate ebaseadusliku jälgimise, näiteks Pegasuse, Cellebrite’i ja NoviSpy abil; väljendab erilist muret kaugmaa-heliseadmete kasutuselevõtu ja pisargaasi laialdase kasutamise pärast tsiviilisikute vastu; nõuab tungivalt seaduslike rahvahulga kontrolli all hoidmise tehnoloogiate kohta selgete protokollide ja sõltumatute järelevalvemehhanismide väljatöötamist ja rakendamist; kutsub Serbia valitsust üles täielikult tagama ja austama rahva kogunemisõigust ja väljendusvabadust kooskõlas Serbia põhiseaduse, inimõiguste ülddeklaratsiooni ja Euroopa inimõiguste konventsiooniga; mõistab lisaks hukka igasuguse vaenukõne ja vaenu õhutamise, eelkõige rahvusvähemuste vastu;

5. peab Serbia juhtkonda poliitiliselt vastutavaks represseerimise sagenemise, vägivalla normaliseerimise ja demokraatlike institutsioonide nõrgestamise eest; taunib asjaolu, et kõrgeimad riigiametnikud levitavad aktiivselt vandenõuteooriaid, mille kohaselt varikatuse kokkuvarisemine oli sabotaažiakt või terrorirünnak; on mures selle pärast, et riigiasutused, sealhulgas õiguskaitseasutused ja kohtud, ei võta sõna nende alusetute väidete ümberlükkamiseks;

6. hoiatab kriminaalõiguse kuritarvitamise eest kodanikuosaluse mahasurumiseks; rõhutab, et kriminaalseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ning alaealisi õigusrikkujaid ja alaealiste kriminaalõiguslikku kaitset käsitleva 2005. aasta seaduse muudatused ei tohi viia rahumeelse käitumise või vägivallatute meeleavalduste kriminaliseerimiseni; tuletab meelde, et kriminaalkaristuste proportsionaalne kohaldamine on õigusriigi põhimõtte ja Euroopa inimõiguste konventsioonist tulenevate Serbia kohustuste nurgakivi;

7. on mures ebaseaduslike vahistamiste pärast, mis toimusid enne 15. märtsi ja 28. juuni 2025. aasta meeleavaldusi, millele eelnes

kahtlusaluste vestluste lekkinud salvestiste avaldamine valitsusmeelses meedias; märgib, et nimetatud põhjustel vahistati mitu poliitaktivisti ja opositsioonipartei Vabade Kodanike Liikumine (PSG) liiget ning et mõned neist on endiselt koduarestis või eksiilis; nõuab nende viivitamatut vabastamist;

8. nõuab, et viivitamata, erapooletult ja läbipaistvalt uuritaks kõiki väiteid, mis puudutavad tarbetut ja ebaproportsionaalset jõu kasutamist, meelevaldseid vahistamisi, kinnipidamisi, piinamist, seksuaalvägivalda kinnipeetavate vastu, poliitiliselt motiveeritud süüdistuste esitamist ja muid raskeid inimõiguste rikkumisi, sealhulgas kinniseotud kinnipeetavate peale sülitamist ja nende peksmist, alandavat keelekasutust ja surmaga ähvardamist; kutsub ametivõime üles uurima põhjalikult väiteid, mille kohaselt olid nende rikkumiste algatajaks JZO kõrged ametnikud, eelkõige selle komandör Marko Kričak; kordab, et need teod võivad kujutada endast ebainimlikku ja alandavat kohtlemist, mis on rahvusvahelise õiguse ja politseitööd reguleerivate protokollidega keelatud;

9. võtab teadmiseks peaminister Vučevići tagasiastumise, mille Rahvuskogu kinnitas 19. märtsil 2025, ning sellele järgnenud uue valitsuse ametisse nimetamise eesotsas Đuro Macutiga 16. aprillil 2025;

10. märgib, et 2025. aasta augustis vahistati ja seejärel vabastati eelmise valitsuse ministrid Tomislav Momirović ja Goran Vesić, keda süüdistati ametiseisundi kuritarvitamises ja kahtlustati Serbia riigieelarve kahjustamises vähemalt 115 miljoni USA dollari ulatuses seoses Belgradi-Budapesti raudteeliini rekonstrueerimisega, sealhulgas Novi Sadi raudteejaama kokkuvarisenud varikatusega; peab äärmiselt kahetsusväärseks õigusemõistmise takistamist, mille tõttu ei olnud võimalik raudteejaama varikatuse kokkuvarisemise eest vastutavaid isikuid vastutusele võtta; mõistab hukka laimukampaaniad, mida levitatakse valitsusmeelsete kanalite kaudu kohtunike ja prokuröride vastu, kes töötavad õigusriigi põhimõtte järgimise tagamise nimel;

11. mõistab karmilt hukka valitsuse kättemaksu haridus- ja kultuurisektori töötajatele meeleavalduste toetamise eest, sealhulgas töökohast ilmajätmised, palkade vähendamised, politsei kohaloleku ülikoolilinnakutes ja riiklike ülikoolide rahastamise lõpetamise;

12. kutsub Serbia ametivõime üles taastama viivitamata ülikoolide rahastamise; kutsub pädevaid institutsioone üles tagama akadeemiliste ja teadusringkondade takistamatu osalemise ELi rahastatavates projektides;

13. mõistab hukka valitseva erakonna liikmete tegevuse ebaseadusliku laagri korraldamisel Pionirski pargis presidendihoone ees ja selle edasisel laiendamisel väljakule, kust avaneb vaade Rahvuskogule; on sügavalt mures mitmete teadete pärast, mille kohaselt valitsev

erakond kaasab meeleavalduste vastasesse tegevusse kuritegeliku taustaga isikuid, kes ründavad meeleavaldajaid pürotehnikaga, mis suurendab riigis veelgi pingeid, vägivalda ja polariseerumist; mõistab hukka rahvusvähemuste liikmete, sealhulgas Bački Petrovaci slovakkide ning rumeenlaste, bulgaarlaste ja horvaatide ründamise ja etniliste solvangute kasutamise valitsusmeelses meedias;

14. mõistab hukka presidendi armuandmise meelevaldse kasutamise isikute puhul, kes on süüdi mõistetud või kohtu alla antud üliõpilaste ja teiste rahumeelsetel meeleavaldustel osalenud kodanike vastu suunatud vägivalla eest, olles seisukohal, et selline tegevus on otsene sekkumine õigusemõistmisesse ja õõnestab tõsiselt õigusriigi põhimõtet;

15. kutsub Serbia ametivõime üles võimaldama turvalist tagasipöördumist kõigile kodanikele, kes on poliitiliste repressioonide, hirmutamise või tagakiusamiskartuse tõttu riigist põgenenud, ning tagama nende täieliku kaitse ja taasintegreerimise kooskõlas seaduse ja Serbia rahvusvaheliste kohustustega;

16. mõistab teravalt hukka protestivate üliõpilaste toetuseks avaldusi teinud ELi kodanike meelevaldse vahistamise ja väljasaatmise ning ELi kodanike isikuandmete avalikustamise süüdimõistetud sõjakurjategijate poolt; väljendab muret ELi kodanike kinnipidamise juhtumite sagenemise üle Serbia piiridel;

17. mõistab kõige karmimalt hukka Serbia kõrgeimate ametnike verbaalsed rünnakud Euroopa Parlamendi liikmete vastu nende osalemise tõttu üliõpilaste meeleavaldustel või nendega seoses tehtud avalduste tõttu, kusjuures selle üks markantseimaid näiteid on president Vučići rünnak fraktsiooni Verts/ALE kuuluvate Euroopa Parlamendi liikmete vastu 5. septembril 2025;

18. mõistab hukka Venemaa Föderatsiooni avaliku sekkumise Serbia meeleavaldustesse oma ametnike, sealhulgas Vladimir Putini levitatava desinformatsiooni kaudu, mille kohaselt meeleavaldused on osa lääne toetatud nn värvilisest revolutsioonist; lükkab tagasi kõik Serbia ametnike esitatud ja valitsusmeelsetes meediakanalites kõlanud väited, nagu oleksid EL ja mõned liikmesriigid osalenud üliõpilaste meeleavalduste korraldamisel, et vallandada nn värviline revolutsioon; kutsub Serbia ametivõime üles võtma sellise riigisiseses meedias tehtava pahatahtliku propaganda vastu meetmeid, selle asemel et selle levitamises osaleda; on jätkuvalt mures natsionalistlike narratiivide pärast protestiliikumise teatavates osades; taunib selliste natsionalistlike narratiivide nagu „Suur-Serbia“ ja „Serbia maailm“ jätkuvat kasutamist, mida on varem propageerinud mõned Serbia valitsuse liikmed; tuletab meelde, et sellisel retoorikal ei ole ELi ja Serbia suhetes kohta ning see õõnestab piirkondlikku stabiilsust;

19. märgib murega, et Serbia valitsus näib olevat pidanud

meeleavalduste ajal läbirääkimisi ettevõtte United Media omanikega, et nõrgestada selle alluvuses tegutsevaid sõltumatuid meediakanaleid; hoiatab, et kui see kinnitust leiab, kujutaks see tõsist rünnakut juba niigi ohustatud meediapluralismile Serbias; kutsub Serbiat üles järgima ELi poliitikat välissekkumise ja desinformatsioonikampaaniate tõrjumisel;

20. nõuab, et vabade ja õiglaste valimiste tagamiseks Serbias rakendataks viivitamata ja täielikult kõiki Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni ning demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (OSCE/ODIHR) rahvusvaheliste valimisvaatlusmissioonide soovitusi, eelkõige neid, milles käsitletakse valijate registri sõltumatut auditit, elektroonilise meedia reguleeriva asutuse (REM) liikmete läbipaistvat ja pluralistlikku ametisse nimetamist ning kõigile poliitilistele osalejatele avalik-õigusliku ringhäälinguorganisatsiooni RTS eetriaja õiglast ja võrdset võimaldamist;

21. kutsub Serbia ametivõime üles kontrollima täiesti läbipaistvalt ja põhjalikult kõikide taristurajatiste, sealhulgas Belgradist Novi Sadi kaudu Ungari piirini kulgeva raudteeliini taristurajatiste tehnilist ohutust, et tagada nende konstruktsiooni terviklikkus, ohutus ja vastavus rahvusvahelistele standarditele; kutsub Serbia ametivõime tungivalt üles mitte võtma kasutusele taristurajatisi, millel puuduvad ohutuks ja katkestamatuks kasutamiseks vajalikud load ja sertifikaadid, eriti rajatisi, mis asuvad rahvusvahelistes ja piirkondliku tähtsusega transpordikoridorides;

22. julgustab Serbiat tugevdama koostööd riikide korruptsioonivastase ühendusega (GRECO) ja täielikult täitma ÜRO korruptsioonivastasest konventsioonist tulenevaid kohustusi; nõuab taristuprojektide riigihangetega seotud vastutuse ja rahastamise suuremat läbipaistvust; rõhutab, et Serbia peab selliste projektide heakskiitmisel järgima keskkonnastandardeid ning kaitsma kohalike ja rahvusvähemuste kogukondade õigusi;

23. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tähelepanelikult jälgima reformide rakendamist ELiga ühinemise protsessi ning reformi- ja kasvurahastu raames vastu võetud reformikava kaudu; võtab teadmiseks Serbia edusammud teatavates valdkondades, nagu majanduskasv, piirkondlik taristuühendus ja koostöö ELiga rände haldamise ja energiajulgeoleku vallas; väljendab heameelt Serbia osalemise üle ELi rahastatavates projektides Lääne-Balkani majanduskasvu kava ja rohelise tegevuskava raames; julgustab Serbiat jätkama reforme kooskõlas ELi standarditega ning kinnitab veel kord ELi valmisolekut toetada Serbia rahva jõupingutusi demokraatliku, jõuka ja Euroopa-suunalise tuleviku poole liikudes;

24. toonitab oma pikaajalist toetust Serbia Euroopa-väljavaatele ja tulevasele ELi liikmesusele ning rõhutab selgelt, et ELiga ühinemise edenemine on reaalsetel tulemustel põhinev protsess, mis sõltub ELi

väärtuste täielikust austamisest ning demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste järgimisest, mis on osa Kopenhaageni kriteeriumidest;

25. kordab, et ELi ühinemisläbirääkimised Serbiaga peaksid edenema üksnes mõõdetavate ja püsivate edusammude alusel põhiküsimustes, eelkõige õigusriigi, korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse, kohtusüsteemi sõltumatuse, meediavabaduse, avaliku halduse reformi, ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) täieliku järgimise ja Venemaa-vastaste sanktsioonide valdkonnas; tuletab meelde, et Serbia on Lääne-Balkani riikides oma poliitika ÜVJPga vastavusse viimisel jätkuvalt märkimisväärne erand; rõhutab, et poliitika järkjärguline vastavusse viimine ÜVJPga on kõigi ELi kandidaatriikide põhinõue; kutsub Serbia ametivõime üles edendama faktidel põhinevat ja avatud arutelu ELiga ühinemise üle;

26. kordab oma tugevat toetust Serbia kodanikuühiskonna organisatsioonidele, inimõiguste kaitsjatele ja sõltumatutele aktivistidele, kes töötavad demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste tugevdamise nimel; kutsub komisjoni üles tagama kodanikuühiskonna osalejatele piisavad ja kättesaadavad rahalised vahendid ning mõjusad kaitsemehhanismid; mõistab hukka valitsusväliste organisatsioonide ja aktivistide igasuguse hirmutamise ja ahistamise ning nendevastase haldussurve; rõhutab kodanikuühiskonna suurt osatähtsust läbipaistvuse edendamisel, demokraatlike standardite jälgimisel ja riigiasutuste vastutusele võtmisel;

27. toetab ideed lähetada Serbiasse kiiremas korras spetsiaalne teabekogumismissioon, milles osaleb ka Euroopa Parlament, et kohapeal hinnata demokraatia olukorda, jätkuvaid meeleavaldusi, rünnakuid meeleavaldajate vastu ning üliõpilaste, akadeemiliste ringkondade esindajate, haridustöötajate ja avaliku sektori töötajate vastaseid repressioone;

28. kutsub kõige kõrgemaid ELi ametnikke üles mitte tegema põhjendamatuid avaldusi, milles kiidetakse Serbia reformiprotsessi; väljendab heameelt komisjoni presidendi tooni muutuse üle tema hiljutisel visiidil Serbiasse, kuna see kajastab Serbia põhiprobleemide täpsemat hindamist ja negatiivseid tulemusi põhiküsimustega seotud reformide elluviimisel; võtab teadmiseks väljakuulutatud kokkuleppe valijate registri ja elektroonilise meedia reguleeriva asutuse (REM) nõukogu sõltumatu kontrollimise kohta, rõhutades samas, et edusamme hinnatakse reformide rakendamise alusel;

29. kutsub komisjoni üles looma kooskõlas kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimiga algatuse sihipäraste individuaalsete sanktsioonide kehtestamiseks nende suhtes, kes vastutavad õiguse ja inimõiguste raskete rikkumiste eest Serbias;

30. kutsub ELi liikmesriike üles tugevdama ohustatud isikute kaitsemeetmeid, sealhulgas erakorralisi viisasid ja ümberpaigutamisprogramme; nõuab tungivalt, et ELi ja liikmesriikide diplomaatilised esindused jälgiksid tähelepanelikult kõiki protestidega seotud pooleliolevaid kohtumenetlusi; nõuab tungivalt, et ELi liikmesriigid reageeriksid Serbia demokraatia tagasilangusele ühtselt, sealhulgas kaaluksid sihipäraseid sanktsioone isikute suhtes, kes vastutavad õiguse ja inimõiguste raskete rikkumiste eest Serbias;

31. kutsub kõiki Serbias toimuval 2027. aasta maailmanäitusel osalevaid riike üles võtma arvesse tõsist muret valitsevate ametivõimudega seotud ulatusliku korruptsiooni pärast ja selle kohta olemas olevaid tõendeid ning ka teateid selle kohta, et näituse korraldamisel ja ehitamisel ei ole järgitud põhilisi ehitusstandardeid ja õiguslikke nõudeid;

32. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogu eesistujale, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, Serbia presidendile, valitsusele ja Rahvuskogule, OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroole, OSCE Parlamentaarsele Assambleele ja Euroopa Nõukogu Parlamentaarsele Assambleele.